

Kommentarer til regeringens oplæg til Globaliseringsrådet: ”Fremgang, fornyelse og tryghed”

Regeringens udspil er opdelt i 14 kapitler, hvoraf mange har aspekter, der relaterer sig til universitetssektoren. Hvert kapitel indledes med beskrivelsen af et antal mål, der siden konverteres til et antal strategipunkter. Hvert af disse strategipunkter uddybes herefter i et afsnit med mere konkrete forslag til, hvorledes målene kan opfyldes.

Overordnet kan man konstatere, at regeringens oplæg fokuserer meget på universiteterne, og at der lægges op til en ganske tæt detailregulering af universiteternes opgaveopløsning – en detailregulering der ofte har fokus på processer i stedet for mål: Eksempelvis i afsnit 4.3, der giver anvisninger på, hvordan det første års universitetsundervisning bør gribes an, i afsnit 4.7, hvor der blandt andet lægges op til at fjerne universiteternes ret til selv at afgøre, om de kan give merit for dele af en uddannelse, der er taget på en anden institution, og i afsnit 7.7, der rådgiver om, hvordan forskere og undervisere skal ledes og udvikles.

Med den nye universitetslov in mente kan det undre, at regeringen dermed lægger op til reelt at fritage universitetsledelserne fra ansvaret for at vælge de rigtige værktøjer og virkemidler til opfyldelse af de overordnede, politiske mål for universitetssektoren.

I det følgende oplistes og kommenteres de punkter, der i særlig grad omhandler universitetssektoren, og som adresserer problemstillinger, Rektorkollegiet tidligere har haft lejlighed til at drøfte. På baggrund af de bemærkninger og præciseringer, udkastet måtte give universiteterne anledning til, vil papiret blive tilrettet og offentliggjort på www.rektorkollegiet.dk.

Kommentarer til regeringens udspil til Globaliseringsrådet

Ad kapitel 4: Mindst halvdelen af en årgang skal have en videregående uddannelse

- *Mindst 50 procent af en ungdomsårgang skal gennemføre en videregående uddannelse i 2015.*

Regeringen sætter med dette mål et godt pejlemærke. Man skal blot være opmærksom på, at det kræver en stor indsats, fordi årgangene nu begynder at vokse, og fordi det er sværere at uddanne mellemgruppen end den bogligt set stærkeste gruppe.

Endvidere skal man bemærke, at statistikkerne viser, at der ganske vist ikke er en (særlig stor) vækst i andelen af en årgang, der får en mellemlang eller lang videregående uddannelse (tertiær type A, jf. OECD). Forklaringen er dog, at universiteterne uddanner en stadig større andel af ungdomsårgangene, mens de mellemlange videregående uddannelsers popularitet er faldende (opgjort som den procentdel af en årgang, der får en mellemlang videregående uddannelse).

4.1 Gymnasierne skal forbedre de unges muligheder for at læse videre

- **Mere tid til faglig fordybelse:** *Antallet af obligatoriske fag i det almene gymnasium skal på sigt begrænses for at give bedre tid til faglig fordybelse i studieretningsfagene.*
- **De gymnasiale uddannelser skal uddanne til videre uddannelse:** *Det skal være et grundlæggende element i undervisningen i de gymnasiale uddannelser, at de uddanner til videreuddannelse og ikke er et slutmål i sig selv.*
- **Bedre evalueringer af elevernes fremskridt:** *Skoleledelsen skal støttes i at udvikle evalueringsformer, der sigter på, hvordan eleverne kan gøre fremskridt. Best-practice skal opsamles og spredes.*
- **Udvikling af lærernes kompetencer:** *Skoleledelsernes ansvar for at give lærerne systematisk kompetenceudvikling i forhold til skolernes behov skal præciseres.*
- **Dialog og samarbejde om de studerendes faglige forudsætninger:** *Ungdomsuddannelsesinstitutionerne skal sikre, at de unge har tilstrækkelige faglige forudsætninger, og der skal være en løbende dialog og samarbejde med de videregående uddannelsesinstitutioner herom.*
- **Ressourcecentre for naturfag:** *Der skal etableres 4-6 ressourcecentre spredt over landet, som skal styrke de gymnasiale uddannelsers undervisning i naturfag. Ressourcecentrene skal være knyttet til forskning på fx universiteternes naturvidenskabelige fakulteter. Centrene skal løse en række opgaver: De skal (a) tilbyde skoleklasser at anvende forskningsrelateret laboratorieudstyr og give forskningsrelaterede undervisningstilbud, (b) understøtte netværk mellem skoler, forsknings- og udviklingsmiljøer og virksomheder om konkrete undervisningsforløb, (c) udvikle og formidle forskningsrelevant undervisningsmateriale, (d) deltage i systematisk international videnopbygning og erfaringsudveksling om styrkelse af naturvidenskab og (e) være spydspidser for faglig og pædagogisk udvikling og efteruddannelse af lærere.*
- **Systematisk efteruddannelse af skoleledere:** *Der skal iværksættes en systematisk efteruddannelse af skolernes øverste ledelser i at anvende nye, ledelsesmæssige værktøjer og bruge de øgede frihedsgrader, som er en følge af strukturreformen, til at udvikle uddannelsens kvalitet.*

Kommentarer til regeringens udspil til Globaliseringsrådet

- **Større råderet over lærernes arbejdstid:** Staten og Gymnasieskolernes Lærerforening bør ændre overenskomsterne, så skolelederen kan råde over en større del af lærernes arbejdstid.

Rektorkollegiet har ved flere lejligheder – ikke mindst i forbindelse med gymnasireformen – talt for, at fagligheden og studieegnethed bør være i fokus. Det betyder dog ikke, at man må underminere de obligatoriske fag. Eksempelvis kan der være en fordel i at styrke de obligatoriske fag i matematik. Endvidere synes regeringens målsætning på dette punkt at gå i modsat retning af gymnasireformen.

4.2 Øget vejledning

- **Gennemsigtighed om overgang til videregående uddannelser:** Studievalgscentrene skal formidle erfaringer for, hvordan de gode institutioner sikrer høj overgang til videregående uddannelser. De enkelte institutioner skal på hjemmesiden bl.a. oplyse om rekruttering, frafald og gennemførelse af videregående uddannelse.
- **Gymnasieelever i ”studiepraktik”:** Der skal etableres en mere veludviklet brobygning mellem ungdomsuddannelser og de videregående uddannelsesinstitutioner. Det skal være muligt for elever især i de gymnasiale uddannelser at stifte bekendtskab med en konkret videregående uddannelse.
- **Bedre vejledning:** Ungdomsuddannelsesinstitutionerne skal sammen med Ungdommens Uddannelsesvejledning og studievalgscentrene motivere og vejlede de unge til at træffe de rette valg. Vejledningen skal forbedres og målrettes, bl.a. ved brug af uddannelsesplaner. Unge, der har afsluttet en studieforberegende ungdomsuddannelse, men ikke påbegyndt en videregående uddannelse, skal have tilbud om vejledningssamtale. Der skal sættes ind med en særskilt indsats med opsøgende vejledning for visse grupper af indvandrere og efterkommere.
- **Mere præcist regelgrundlag for vejledningsindsatsen:** Der skal gennemføres en ændring i regelgrundlaget, som præciserer gennemførelses- og overgangsvejledning for at sikre, at elever og studerende opfatter den samlede vejledningsindsats som et hele, der understøtter den enkeltes valg og gennemførelse af uddannelse. Der stilles også krav om, at vejlederne enten har gennemført vejlederuddannelsen eller gennemgår en realkompetencevurdering, der sikrer, at de har de nødvendige kvalifikationer.
- **Mulighed for vejledende samtaler:** Unge, der vil søge optagelse på en videregående uddannelse, skal have mulighed for en afklarende og vejledende samtale på den pågældende uddannelsesinstitution.
- **Erhvervsuddannelserne skal være en vej til videre uddannelse:** Erhvervsuddannelserne skal være en tydelig adgangsvej til de videregående uddannelser. Der skal skabes sammenhæng mellem de kompetencer, som opnås i erhvervsuddannelserne, og de krav, der stilles ved indgangen til de relevante korte videregående uddannelser, så flere med en erhvervsuddannelse kan gennemføre en videregående uddannelse.

Vejledning under ungdomsuddannelsen er en nøgelfaktor i sikringen af, at de unge vælger ”den rette” uddannelse. Derfor har Rektorkollegiet også bakket op bag en øget indsats på dette område.

Kommentarer til regeringens udspil til Globaliseringsrådet

Med hensyn til det konkrete forslag om, at unge ansøgere skal kunne henvende sig til universiteter (og andre uddannelsesinstitutioner) med henblik på at få personlig vejledning, så kan det konstateres, at universiteterne allerede har gjort en indsats på dette område. Men det er en bekostelig affære, der kræver, at universiteterne har det nødvendige råderum.

Endelig finder Rektorkollegiet, at man bør fastholde de unges frihed til og ansvar for at vælge uddannelse.

4.3 Uddannelserne skal være attraktive, og det store frafald skal ned

- **Nye uddannelser og fagpakker:** Der skal sikres en løbende fornyelse af udbuddet af uddannelser på de videregående uddannelser, herunder nye sammensætninger af fagpakker. På ingeniøruddannelserne er der fx lavet nye fagpakker, der kombinerer ingeniørfaget med fagområder inden for sundhed eller miljø. Det har øget optaget.

Universiteterne arbejder løbende med at skabe nye fagpakker. Dette arbejde bør ikke reguleres centralt af Videnskabsministeriet.

- **Undervisningens form skal i starten ligne de gymnasiale uddannelser mere:** For at lette overgangen skal undervisningsformen det første år på en videregående uddannelse i højere grad svare til undervisningsformen i de gymnasiale uddannelser.

Regeringen foreslår, at undervisningens form i starten skal ligne gymnasiet mere. Dette synes at være en unødvendig detailregulering – især i lyset af, at alle universitetsuddannelser så vidt vides har introduktionsforløb. Dertil kommer, at man må fastholde, at universitetet skal være noget andet og mere end gymnasiet.

- **Mere overskuelig semesterstruktur:** Uddannelserne skal tilrettelægges, så hvert semester er mere overskueligt for den studerende. Der skal være tættere sammenhæng mellem undervisning og eksamen.

Det er uklart, hvad der menes med en mere overskuelig semesterstruktur – og hvilken problemstilling forslaget skal løse. Hvis der menes opdeling i mange små undervisningsforløb afsluttet af eksamener, må det huskes, at en sådan model ikke er velegnet for alle uddannelser og ikke fremmer fordybelse.

- **Flere mentorordninger:** Mentorordninger, hvor ældre studerende deltager i vejledningsindsatsen og følger de unge i starten på en videregående uddannelse, skal udvides. Ældre studerende med indvandrerbaggrund skal medvirke til vejledning og fremstå som "det gode eksempel" i forhold til indvandrere og efterkommere.

Mentorer er en god ordning, som universiteterne allerede benytter i en vis udstrækning.

- **Udviklingskontrakter og økonomisk tilskyndelse til at reducere frafald:** Institutionerne skal via udviklingskontrakter og økonomisk tilskyndelse forpligtes til at søge at fastholde studerende. Udviklingskontrakterne skal indeholde konkrete mål herom.

Kommentarer til regeringens udspil til Globaliseringsrådet

Frafald er allerede en del af udviklingskontrakterne, og universiteterne mærker allerede økonomiske konsekvenser af frafald, idet taxameterbevillingerne kun tildeles universiteterne på baggrund af færdiggjorte eksamener – universiteterne har således udgifter til, men ingen indtægter fra, studerende, der ikke færdiggør deres eksamener. Dertil kommer, at en voksende del af uddannelsesbevillingerne gives i form af færdiggørelsesbonusser.

- **Pligt til samtaler med unge, der er ved at falde fra:** *Alle uddannelsesinstitutioner skal forpligtes til at etablere ordninger, der sikrer, at der så hurtigt som muligt tages en "udviklingssamtale" med de unge, som risikerer at falde fra, for at fastholde dem i uddannelse. Uddannelsesinstitutionen skal give Studievalg meddelelse om unge, der er droppet ud af uddannelsen. Studievalg forpligtiges herefter til via opsøgende aktiviteter at tilbyde den unge vejledning om uddannelse og erhverv.*

Flere universiteter eksperimenterer med eksempelvis breve til inaktive studerende. Det kan være en idé at supplere dette med vejledning af frafaldne.

- **Mere professionel vejledning:** *Vejledningsindsatsen skal måles på specifikke kvantitative krav for gennemførelse og udslusning til beskæftigelse eller anden uddannelse. Der skal sikres en øget professionalisme hos vejlederne og øget brug af benchmarking og kvalitetssikring.*

Øget professionalisering af vejledningen kan være godt – men det må ikke føre til afmontering af studievejledning foretaget af medstuderende.

4.4 Bedre muligheder for at se uddannelsernes kvalitet og jobmuligheder

- **Kvalificeret studievalg:** *Én central hjemmeside skal indeholde oplysninger om gennemførelse, beskæftigelse, lønniveau og mulige karriereveje for de enkelte uddannelser og institutter. Dermed får kommende studerende gode muligheder for at foretage et kvalificeret valg af uddannelse og uddannelsessted.*

Her kan Rektorkollegiet foreslå, at man bruger Uddannelsesguiden.dk som udgangspunkt for offentliggørelsen af disse oplysninger. Det forudsættes dog, at der indledes en dialog om definitionerne, inden sådanne tal med mening kan offentliggøres.

- **Styrkelse af karrierevejledning:** *Universiteterne skal styrke karrierevejledningen – fx ved karrierecentre, der kan hjælpe dimittender i beskæftigelse – og nyuddannede skal have aktuel viden om jobmuligheder.*

Karrierevejledning er en god mulighed, der allerede udnyttes af mange universiteter. Det er dog afgørende at fastholde den studerendes ret og pligt til at tage ansvaret for sit studievalg.

- **Kompetencer skal fremgå af eksamensbevis:** *Alle universitetsuddannelser skal i eksamensbeviset tydeligt beskrive, hvilke kompetencer nyuddannede har.*

Kommentarer til regeringens udspil til Globaliseringsrådet

Der arbejdes allerede med eksempelvis Diploma Supplements. Dette arbejde har stået på i årevis.

4.5 Flere unge skal tage en uddannelse inden for teknik, natur eller sundhed

- **Styrket vejledning om uddannelser inden for natur og teknik:** *Vejledningen skal styrkes med henblik på at øge optaget. De unge skal vide, hvilke krav naturvidenskabelige og tekniske uddannelser stiller. Nye studerende må ikke mangle grundlæggende studiemæssige forudsætninger.*
- **Flere nye og attraktive fagpakker:** *Der skal oprettes nye kombinationer af tekniske, natur- og sundhedsvidenskabelige universitetsuddannelser, der appellerer til en bredere gruppe af unge, herunder særligt kvindelige ansøgere, og som dækker behov hos aftagerne, fx på fødevareområdet.*
- **Frafaldet skal ned:** *Frafaldet på de tekniske og naturvidenskabelige uddannelser skal ned. Der skal formuleres målsætninger for reduktion af frafald i universiteternes udviklingskontrakter.*
- **Flere universitetskandidater inden for IT:** *Det årlige antal nyuddannede IT-kandidater skal øges betydeligt gennem en indsats på alle relevante universiteter. Det skal være en central målsætning at tiltrække flere kvindelige ansøgere til IT-uddannelser.*
- **Bachelor- og kandidatuddannelser på IT-universitetet:** *IT-universitetet skal have mulighed for at tilbyde bacheloruddannelser med tilhørende nye kandidatuddannelser. IT-universitetet skal udbyde IT-uddannelser med en tidssvarende kompetenceprofil. Det kan bl.a. være traditionelle tekniske færdigheder kombineret med evnen til at styre komplicerede IT-processer mellem mennesker i internationale produktionsforløb.*
- **Nye professionsbacheloruddannelser:** *Der skal etableres nye professionsbacheloruddannelser inden for natur, teknik og sundhed, fx på det bio- og laboratorietekniske område, forebyggelsesområdet, miljøområdet samt inden for IT.*

Det er afgørende for et lands fremtid, at der er en bredde i de unges faglige interesser – og dermed i deres valg af uddannelser. Derfor er det relevant at gøre noget for at fremme interessen inden for teknik, naturvidenskab og til dels sundhedsvidenskab (der allerede er populært). Universiteterne har allerede oprettet tværfaglige uddannelser, der endog i nogle tilfælde kombinerer kompetencer på mere end et universitet. Universiteterne gør rent faktisk en stor indsats for at skabe attraktive uddannelser på disse felter.

Det er dog helt overordnet afgørende at påpege, at motivationen til at ville vælge netop disse fag skal grundlægges tidligt i et uddannelsesforløb. Det kan ikke reddes i sidste øjeblik, inden en ansøger skal vælge, hvilke uddannelser han/hun skal skrive på sin ansøgning. Ej heller kan øget søgning på sådanne felter optimeres ved alene at gøre uddannelserne attraktive – for selv attraktive uddannelser kan ikke udkonkurrere manglende motivation og interesse.

Kommentarer til regeringens udspil til Globaliseringsrådet

4.6 Unge skal påbegynde deres uddannelser tidligere og som hovedregel være færdige, når de er omkring 25 år

- **SU-reglerne skal tilskynde til tidligere start:** SUreglerne skal tilskynde til, at de unge starter tidligere på en uddannelse.
- **Optagelsessystemet skal tilskynde til tidligere start:** Kvote 1 skal være hovedvejen til en videregående uddannelse og skal rettes mod dem, som søger ind kort tid efter deres adgangsgivende eksamen. Unge, der venter mere end to år efter, at de har afsluttet deres adgangsgivende eksamen, skal normalt søge i kvote 2. Der vil kunne blive dispenseret for toårs reglen i forbindelse med barsel, sygdom, værnepligt og andre lignende forhold. Reglen vil kun omfatte kommende studenter og vil have betydning for de uddannelser, hvor der er adgangsbegrænsning.
- **Bedre vejledning:** Vejledningen på alle niveauer (på gymnasierne og de øvrige ungdomsuddannelsesinstitutioner, Ungdommens Uddannelsesvejledning, studievalgscentrene og studievejledningen på de videregående institutioner) skal oplyse de unge bedre om realistiske uddannelsesmuligheder, faglige krav på studiet og konsekvenserne af at udsætte studiestart, herunder mulighed for optag, risiko for at komme fagligt bagud, økonomi mv.

Det centrale problem er, at ca. hver fjerde person ikke får en erhvervskompetencegivende uddannelse. Man skal holde sig for øje, at hovedopgaven er, at halvdelen af en årgang får en videregående uddannelse – og det kan derefter kun være sekundært, om de får uddannelsen i en alder af 25 år. Det kan derfor være fornuftigt at tilskynde de studerende til at påbegynde deres uddannelse tidligere, men ordningerne må ikke føre til, at blot fordi man venter 5 år efter sin adgangsgivende ungdomsuddannelse, så skal man studere under så dårlige økonomiske vilkår eller få så svært ved at komme ind på en uddannelse, at man giver op på forhånd.

4.7 Uddannelserne skal tilrettelægges, så forsinkelserne bliver mindst mulige

- **Ændrede SU-regler skal tilskynde til færre forsinkelser:** SU-reglerne skal ændres, så de unge tilskyndes til færre forsinkelser undervejs i studiet. En mulighed kan være at afskaffe den eksisterende mulighed for at opspare SU-klip og samtidig forhøje fribeløbsgrænsen. En anden mulighed kan være at dele SU op i et grundbeløb til alle og et tillæg, der kun bliver udbetalt ved fremdrift i studiet, fx bestået eksamen.

Rektorkollegiet har i sit indspil til Globaliseringsrådet talt for, at optjeningen af ECTS-point kan knyttes til SU'en. Dermed vil der skabes et mere klart og gennemskeligt system, der samtidig sikrer, at den studerende får økonomiske konsekvenser af sin studieaktivitet. Det er derimod et spørgsmål, om det ikke blot vil øge gennemførelsestiderne – og muligvis frafaldet – at øge fribeløbsgrænsen og dermed opfordre til mere erhvervsarbejde.

- **Pligt til at deltage i undervisningen:** Det skal indføres som et krav, at universitetsstuderende skal deltage aktivt i undervisningen for at kunne gå til eksamen i et eller flere fag på de to første semestre af bacheloruddannelsen.

Kommentarer til regeringens udspil til Globaliseringsrådet

Dette forslag vil bryde med traditionen om, at der ikke er mødepligt til universitetsundervisning. Der bør her være mere fokus på studieaktivitet end på tilstedeværelse. Dertil kommer, at det vil være administrativt tungt at føre tilstedeværelseslister og følge op på disse. I stedet for registrering bør der sendes et signal om, at det betyder noget at deltage i undervisningen.

- **Tidsfrist for specialer:** *Det skal være hovedreglen, at specialeskrivningsperioden svarer til det normerede. Tidsfristen for aflevering af speciale skal holdes. Selveforskylt overskridelse af fristen skal anses som et eksamensforsøg og kan udløse krav om at starte forfra med et nyt speciale.*

Dette krav virker meget firkantet. Det kan muligvis være en idé med mere stringente tidsrammer – men det virker kontraproduktivt at presse folk, der har svært ved at færdiggøre deres specialer, ved at stille en potentiel dumpning i udsigt.

- **Bedre mulighed for at gennemføre uddannelserne på normeret tid:** *Universiteterne skal i studieordningerne sikre, at uddannelserne tilrettelægges, så indhold og fagmål kan nås på normeret tid.*

Det skal naturligvis være muligt at gennemføre en uddannelse på normeret studietid – forudsat, at den studerende arbejder tilstrækkelig meget i løbet af sin uddannelse. Universitetsuddannelsernes faglighed må ikke blive presset af, at studerende ikke afsætter tilstrækkelig tid til deres uddannelser.

- **Gennemførelsestid på eksamensbeviset:** *Det skal fremgå tydeligt af eksamensbeviset, om studiet er bestået på normeret tid.*

I princippet kan man ikke indvende noget mod dette forslag. Det kan dog blive vanskeligt at definere, hvad normeret tid er. Skal man f.eks. medregne nedsat studieaktivitet som følge af barsel?

- **Automatisk tilmelding til eksamen:** *Universiteterne skal automatisk tilmelde de studerende til eksamen. Ingen studerende skal kunne tilmelde sig et fag eller kursus uden automatisk at blive tilmeldt eksamen.*
- **Hurtigere reeksamen:** *Universiteterne skal give de studerende, der dumper, mulighed for hurtig reeksamination.*

Sådanne eksamensspørgsmål bør ligge inden for det enkelte universitets selvbestemmelse.

- **Gennemførelsestid på uddannelser ind i udviklingskontrakter:** *Universiteterne skal være langt mere aktive i deres indsats for, at de studerende gennemfører uddannelsen hurtigt. Indsats og resultater med nedbringelse af forsinkelse skal indgå med målbare indikatorer i universiteternes udviklingskontrakter. Taxameterbevillingerne skal kobles til de unges færdiggørelse ved at indføre et færdiggørelsestaxameter på kandidatuddannelserne og en særlig taxameterpræmiering, når studerende gennemfører på normeret tid.*

Kommentarer til regeringens udspil til Globaliseringsrådet

Gennemførelse er allerede en del af udviklingskontrakterne. Indførelsen af en kandidatbonus kan være fornuftig, idet den forøgede studietid typisk finder sted på kandidatuddannelsen (mens frafaldet typisk finder sted på bacheloruddannelsen).

- **Ankemulighed for uddannelsessøgende over meritafgørelser:** For at styrke meritmulighederne skal kvalifikationsnævnets kompetence udvides til at omfatte behandling af klager over uddannelsesinstitutioners afgørelser om merit for uddannelsesforløb gennemført ved danske uddannelsesinstitutioner og klager over afgørelse om forhåndsmerit i forbindelse med studieophold i udlandet. Forslaget gælder ikke institutioner omfattet af universitetsloven.
- **Ankemulighed for universitetsstuderende over meritafgørelser:** En afgørelse om merit truffet af et studienævn på et universitet skal kunne indbringes for et ankenævn af den studerende. Universitetet (rektor) nedsætter et fagkyndigt ankenævn, der består af én fra faget på det pågældende universitet og én fra det samme fag på et andet universitet. Ved meritoverførsel mellem to universiteter vælges det udefrakommende medlem fra det universitet, hvorfra den studerende har de kvalifikationer, der er grundlaget for meritansøgningen. Ankenævnets kompetence omfatter behandling af klage over et studienævns afslag på forhåndsmerit i forbindelse med planlagte udlandsophold og merit for dele af en uddannelse bestået ved et dansk universitet eller ved en anden dansk videregående uddannelsesinstitution. Et ankenævn kan ændre et studienævns afgørelse eller afvise klagen. Det udefra kommende medlem af ankenævnet træffer afgørelse i tilfælde af uenighed. Et ankenævns afgørelse er endelig for så vidt angår det faglige indhold, men retlige spørgsmål kan af den studerende indbringes for Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling.

Universiteterne afgør det faglige indhold i deres uddannelser og bør følgelig også have betydelig indflydelse på mulighederne for at få merit for aktiviteter foretaget på et andet universitet. Derfor er det positivt, at regeringen i ovennævnte forslag inddrager repræsentanter for universiteterne i meritsspørgsmål. Modellen er dog ikke hensigtsmæssig, idet den er præget af en betydelig mistillid til det enkelte universitet. Især synes det at være besynderligt, at universitet X's repræsentant i sidste ende kan beslutte, om universitet Y skal give merit til en studerende fra universitet X. Forslaget bliver særlig besynderligt, når man tænker på, hvorledes den skal implementeres i tilfælde af merit fra et udenlandsk universitet. Skal en professor fra Beijing beslutte, om hans fag kan overføres til KU? Den, der har ansvaret, skal også træffe afgørelsen.

Kommentarer til regeringens udspil til Globaliseringsrådet

Ad kapitel 5: Uddannelser med et globalt perspektiv

Regeringen sætter som overordnet ramme de mål, at alle unge skal have en uddannelse med globalt perspektiv. Herunder skal de unge blive bedre til sprog og have større indsigt i andre kulturer og samfund. Desuden skal mange flere danske studerende have mulighed for at uddanne sig i udlandet, danske uddannelser skal være internationalt attraktive, og flere dygtige udenlandske studerende skal komme til Danmark.

På denne baggrund opstiller regeringen et antal strategipunkter:

5.1 Mange flere danske studerende skal på uddannelsesophold i udlandet, så de kan få international indsigt og større forståelse for andre kulturer

Regeringens konkretisering af disse punkter vedrører ikke universiteterne.

5.2 Det skal være mere attraktivt for højt kvalificerede udenlandske studerende og undervisere at komme til Danmark

- **Nyt udlandsstipendium til unge:** Der etableres en ny udlandsstipendieordning for at give mange flere danske unge økonomisk mulighed for at tage en hel uddannelse på en udenlandsk videregående uddannelsesinstitution af kvalitet. Udlandsstipendiet skal gå til hel eller delvis dækning af studieafgiften i udlandet og kan højst svare til taxametertilskuddet til en tilsvarende dansk uddannelse. Ordningen afgrænses bl.a. af en positivliste over de udenlandske universiteter og højskoler, som er omfattet. De unge skal kunne få SU i samme periode, som stipendiet løber.
- **Nyt udlandsstipendium til kortere studieophold, der ikke sker som led i en udvekslingsaftale:** Danske studerende, som får mulighed for et meritgivende kortere studieophold på en udenlandsk videregående uddannelsesinstitution, men som bremses af kravet om ligevægt i udvekslingsordningerne, skal kunne få studieafgiften dækket inden for et beløb op til taxametertilskuddet. Ordningen afgrænses bl.a. af en positivliste over de udenlandske videregående uddannelsesinstitutioner, som er omfattet.

Rektorkollegiet har løbende været i intens dialog med Videnskabsministeriet om forslaget til medflytning af taxametre – i lyset af de mange penge, der i Norge benyttes på sådanne ordninger (hvorefter de studerende bliver ude eller kommer hjem og har svært ved at finde arbejde).

Rektorkollegiet har foreslået en alternativ model, hvorefter der som led i en dansk uddannelse gives mulighed for, at de bedste studerende kan komme på uddannelsesophold ved nogle af verdens førende universiteter.

Et sådant forslag svarer mere til det andet af ovenstående forslag – der dog er formuleret på en sådan vis, at det kan underminere universiteternes eksisterende muligheder for at indgå udvekslingsaftaler (gratis) med attraktive universiteter. Man kunne dog forestille sig en løsning, hvorefter udlandsstipendiet gøres til et egentligt stipendium, man skal søge (og ikke har ret til).

Kommentarer til regeringens udspil til Globaliseringsrådet

- **Mål for antallet af studieophold:** De videregående uddannelsesinstitutioner skal forpligtes til at fastsætte mål for antallet af studerende, der sendes på studieophold i udlandet.

CIRIUS' tal estimerer, at ca. hver tredje studerende er på udvekslingsophold i løbet af sin uddannelse. Rektorkollegiet har sat sig som mål, at vi inden for de nærmeste år skal nå op på 50 procent. Endvidere indgår sådanne mål i mange universiteters udviklingskontrakter med ministeriet.

- **Ny karakterskala:** Den nuværende 13-skala skal erstattes af en ny internationalt sammenlignelig skala

Rektorkollegiet bakker op bag en internationalt sammenlignelig karakterskala.

- **Uddannelsesinstitutioner skal opstille mål for internationalisering:** Universiteterne, de kommende professionshøjskoler og erhvervsakademierne skal forpligtes til at opstille konkrete mål for internationaliseringen af uddannelserne, herunder mål for deltagelse på det globale uddannelsesmarked og for forpligtende strategisk samarbejde med udenlandske uddannelsesinstitutioner af høj kvalitet. Der skal udarbejdes en plan for, hvordan undervisernes sproglige kompetencer kan forbedres.
- **Flere undervisere med international kompetence:** De videregående uddannelsesinstitutioner skal forpligtes til at opstille konkrete mål for udveksling af institutionens egne undervisere og for rekrutteringen af dygtige udenlandske undervisere.

Det hører med til internationalisering at sætte sig mål af den type, regeringen foreslår i ovenstående. Flere universiteter er allerede godt på vej i denne proces.

- **Systematisk anvendelse af benchmarking:** De videregående uddannelsesinstitutioner skal systematisk sammenligne deres uddannelsesudbud og –indhold med relevante udenlandske uddannelsesudbud af høj kvalitet.

Rektorkollegiet har flere gange drøftet sådanne benchmarkinger. Konklusionen har været, at benchmarking må ske med institutioner med tilsvarende rammevilkår. I modsat fald bliver benchmarking et udtryk for målsætning (herunder for rammevilkårene) og ikke en måling af, om man klarer sig godt inden for de givne rammer.

- **Markedsføring af Danmark som uddannelsesland:** Der skal udarbejdes en strategi for national profilering og markedsføring af Danmark som uddannelsesland. Strategien skal bane vejen for, at institutionerne kan tiltrække højt kvalificerede udenlandske studerende og undervisere især til prioriterede uddannelses- og erhvervsområder. Strategien udarbejdes på baggrund af en analyse af det globale uddannelsesmarked. Et element i strategien kan være etablering af et program for løbende indsamling og formidling af data om det globale uddannelsesmarked.

Det vil blive centralt at markedsføre Danmark mere som uddannelsesland. En sådan opgave kræver dog tilstedeværelse på de relevante markeder – og det kræver massiv finansiering.

Kommentarer til regeringens udspil til Globaliseringsrådet

Endvidere er det afgørende, at den fælles markedsføring skaber synergi med de enkelte universiteters egne initiativer.

5.3 Uddannelsesinstitutionerne skal udvikle attraktive faglige miljøer, så de kan bidrage til at tiltrække og fastholde højt kvalificeret arbejdskraft og virksomheder i Danmark.

- **Mål for fag og uddannelser på engelsk:** Den enkelte videregående uddannelsesinstitution skal via udviklingskontrakten forpligtes til at sætte relevante mål for udbud af uddannelser eller fag på engelsk.

Dette er en oplagt del af universiteternes internationaliseringsstrategier.

- **Sprogkrav til udenlandske studerende:** Ved optagelse på kandidatuddannelser og masteruddannelser, der udbydes på engelsk, fastsættes krav om, at ansøgerne skal dokumentere kundskaber i engelsk svarende til mindst engelsk på B-niveau – svarende til kravet for optagelse til bacheloruddannelser. Kravet om engelskkundskaber skal også gælde for de korte videregående uddannelser, professionsbacheloruddannelserne og diplomuddannelser, der udbydes på engelsk.

Det er fornuftigt at sikre et vist engelsk blandt studerende på engelsksprogede uddannelser.

- **Ny kvote 3 for ansøgere uden for EU/EØS:** For ansøgere uden for EU og EØS skal der i optagelsessystemet oprettes en kvote 3 for de uddannelser, der udbydes på engelsk. Svar på optagelse skal gives tidligere end i dag, således at ansøgere har tid til at skaffe opholdstilladelse inden studiestart. Samtidig sikrer en kvote 3, at institutionerne har sikker viden om, hvor mange af de udbudte studiepladser, der kan tilbydes ansøgere uden for EU og EØS. Kvote 3-andelen fastsættes hvert år af ministerierne efter indstilling fra institutionen. Der skal stilles høje krav til ansøgernes kvalifikationer. I fastsættelse af kvotestørrelsen skal det søges sikret, at lavere kvalificerede udenlandske ansøgere fra lande uden for EU/EØS ikke optages på bekostning af højere kvalificerede danske ansøgere. Initiativet vil omfatte alle videregående uddannelser.

Forslaget stammer oprindeligt fra Rektorkollegiet. Ideen er, at en kvote 3 kun skal gælde for betalende studerende, og at aktiviteten ikke må have indflydelse på udbuddet af studiepladser i kvote 1 og 2. Endvidere er det afgørende, at der er fleksibilitet i ministeriets håndtering, idet behovene kan være forskellige fra uddannelse til uddannelse.

- **Flere stipendier til dygtige udenlandske studerende:** Der skal ske en mindre udvidelse af den friplads- og stipendieordning for studerende uden for EU/EØS, som træder i kraft i 2006. Herved får de danske videregående uddannelser mulighed for at tiltrække flere dygtige udenlandske studerende inden for prioriterede områder. Ordningen vil som hidtil omfatte både universiteternes uddannelser og korte og mellemlange videregående uddannelser.

Der er behov for mange flere stipendier end de 75, der uddeles i 2006, og der er behov for, at stipendierne kan opdeles i f.eks. halve eller tredjedelsstipendier.

Kommentarer til regeringens udspil til Globaliseringsrådet

- *Mere målrettede kulturaftalestipendier: De eksisterende kulturaftalestipendier til udenlandske studerende skal målrettes højt kvalificerede studerende og dække relevante uddannelsesområder.*

Kulturaftalestipendier bør rettes mod områder, hvor udveksling er vanskelig og vigtig.

Kommentarer til regeringens udspil til Globaliseringsrådet

Ad kapitel 7: Universiteter i verdensklasse

Som overordnede mål for kapitlet om universiteter i verdensklasse sætter regeringen følgende:

- *De danske universiteter skal kunne måle sig med de bedste universiteter i verden.*
- *Universitetsuddannelserne skal være af høj kvalitet og have et indhold, som dækker samfundets behov for arbejdskraft med en forskningsbaseret uddannelse.*
- *Universiteterne skal skabe forskning i verdensklasse og være blandt de bedste i verden til at omsætte forskningsresultater til nye teknologier, processer, varer og tjenester.*
- *Universiteterne skal udvikle attraktive faglige miljøer, så de kan bidrage til at tiltrække og fastholde højt kvalificeret arbejdskraft og virksomheder i Danmark.*

Disse mål er blevet omsat til nedenstående strategipunkter.

7.1 Universiteternes basismidler skal fordeles efter kvalitet

- ***Ny model for kvalitetsbaseret fordeling af basismidler:*** *Universiteterne skal fra 1. januar 2008 tildeles basismidler efter en samlet bedømmelse af de faktiske resultater og de mål for kvaliteten af forskning, uddannelse og vidensspredning, der opstilles i udviklingskontrakterne. De universiteter, der opnår den højeste bedømmelse, får tilført flest basismidler relativt til deres størrelse. Fordelingsmodellen baseret på kvalitet vil blive udviklet i 2006 i dialog med universiteterne.*
- ***Kvalitetsvurderingen skal foretages af internationalt sagkyndige:*** *Bedømmelsen af universiteterne skal foretages af et internationalt og uafhængigt ekspertpanel. Bedømmelsen skal være offentlig tilgængelig.*
- ***Gradvise ændringer i de enkelte universiteters basismidler:*** *Fordelingen af midlerne skal ske på en måde, så det enkelte universitet ikke fra det ene år til det andet oplever meget voldsomme ændringer i basismidlernes omfang.*
- ***Ny model for konkurrence mellem universiteter:*** *En del af de konkurrenceudsatte forskningsmidler skal uddeles i konkurrence mellem universiteterne. De enkelte universiteters ledelse skal én gang årligt i konkurrence byde ind med forslag til store, langsigtede forskningsprojekter på områder, som er fagligt vigtige for det enkelte universitet og for dansk forskning. Forslagene skal vurderes på deres kvalitet og relevans for samfundet.*

Her kan henvises til Rektorkollegiets notat om principper for fremtidens forskningsfinansiering - www.rektorkollegiet.dk/sider/nyheder/aktuelle/forskningfinansiering.pdf

7.2 Sektorforskningen skal integreres i universiteterne

- ***Sektorforskningen skal integreres i universiteterne:*** *Der skal iværksættes en proces, som i løbet af en kort årrække integrerer sektorforskningen i universiteterne. Løsning*

Kommentarer til regeringens udspil til Globaliseringsrådet

af myndighedsopgaver og samarbejde med erhvervslivet skal fortsat prioriteres højt. Universiteterne skal udvikle deres ledelsesredskaber og kontakten til myndigheder og erhverv. Universiteterne skal i denne proces inddrage erfaringerne fra sektorforskningen.

- **Sektorministeriernes videnberedskab skal sikres ved kontraktstyring:** Sektorministerierne skal fortsat have ansvar for de opgaver, som sektorforskningsinstitutionerne løser i dag, og de tilhørende bevillinger. Opgaverne skal udføres af et eller flere relevante universiteter, som mod betaling indgår en flerårig kontrakt herom med det ansvarlige ministerium. Kontrakterne skal bl.a. sikre, at universitetet hurtigt kan afgive svar til et ministerium eller en anden offentlig myndighed.
- **Internationalt panel skal bedømme sektorforskningen:** Indtil integrationen af sektorforskningen er tilendebragt – jf. ovenfor – skal kvaliteten af sektorforskningsinstitutionernes forskning bedømmes af et internationalt og uafhængigt ekspertpanel efter samme målestok som universiteterne. Bedømmelsen skal være offentligt tilgængelig.
- **Udbud, hvis kvaliteten ikke er god nok:** Hvis ekspertpanelets bedømmelse viser, at kvaliteten ikke er god nok, skal forskningsopgaver og eventuelle tilknyttede myndighedsopgaver udbydes i åben konkurrence mellem universiteter og andre forskningsinstitutioner. Udviklingsopgaver kan også udbydes i konkurrence med private virksomheder.

Rektorkollegiet har ved flere lejligheder udtrykt sympati for ideen om at indfusionere sektorforskningsinstitutionerne i universiteterne. Samtidig har Rektorkollegiet den holdning, at konkrete fusionsovervejelser hører bestyrelsen til.

7.3 Alle universitetsuddannelser skal leve op til internationale standarder.

- **Uafhængigt akkrediteringsorgan skal vurdere universitetsuddannelserne:** Alle universitetsuddannelser – eksisterende og nye – skal vurderes af et eksternt akkrediteringsorgan. Akkrediteringsorganet skal leve op til internationale anerkendte standarder og involvere udenlandske eksperter i vurderingen af uddannelserne. Kriterierne for akkreditering skal sikre, at uddannelserne lever op til høje internationale standarder. Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling skal fastsætte kriterierne. Den nuværende ministerielle godkendelse af uddannelserne afskaffes. Dog vil der fortsat være en central ministeriel godkendelse af de få autorisationsuddannelser, fx lægeuddannelsen. Kun uddannelser, der akkrediteres, kan få statsligt tilskud.

Rektorkollegiet har bakket op bag akkreditering som afløsning for godkendelse. Dog bør akkrediteringen ikke finde sted af hver enkelt uddannelse, men på et mere aggregeret niveau (der er ca. 300 LVU-uddannelser), og det skal sikres, at processen stimulerer en fortsat kvalitetsudvikling.

- **Eksisterende uddannelser skal akkrediteres løbende:** De eksisterende uddannelser skal akkrediteres inden for en kortere årrække. Uddannelser, der ikke lever op til kriterierne, skal fratages statsligt tilskud. Akkreditering skal foretages løbende – fx hvert 5. år – for at sikre systematisk kvalitetssikring.

Kommentarer til regeringens udspil til Globaliseringsrådet

Det må dog bedømmes at være fornuftigt at følge op på akkrediteringer – ligesom der bør være mulighed for at få en betinget akkreditering.

- **Ny censorinstitution med fokus på retssikkerhed:** De nuværende censorkorps nedlægges og erstattes af eksterne censorkorps udpeget efter indstilling fra det enkelte universitets aftagerpaneler, evt. i samarbejde med andre universiteter. Af hensyn til de studerendes retssikkerhed skal mundtlige eksamener altid ske med censur – enten ekstern eller intern censur efter universitetets beslutning. Der skal fortsat være ekstern censur ved bachelorprojekt, kandidatspeciale og masterprojekt. Ved skriftlige eksamener skal der indføres ekstern censur som stikprøvekontrol.

Det kan være fornuftigt at overveje en reform af censorsystemet, men her skal man fra politisk hold undgå at indføre en unødvendig detailstyring. Rektorkollegiet har tidligere drøftet muligheden for at reducere i censuren af skriftlige eksamener. Dette var der opbakning til. Spørgsmålet er så, om aftagerpanelet (der ikke er et formelt organ) er det rette til at udpege censorer.

7.4 Universitetsuddannelserne skal svare til samfundets behov

- **Større frihed til at oprette nye uddannelser:** Universiteterne skal have større frihed til at udvikle og etablere nye uddannelser. Akkreditering af uddannelser skal sikre, at udviklingen af uddannelsesudbuddet sker på baggrund af på forhånd fastsatte og offentliggjorte kvalitets- og relevanskriterier, og at man undgår uhensigtsmæssigt overlap med andre uddannelser, jf. afsnit 3 i dette kapitel.

Dette virker som et stort skridt i den rigtige retning. Rektorkollegiet må advare mod at koble akkreditering til normering (via begrebet relevans). Der findes ikke en objektiv definition af begrebet relevans.

- **Bachelor skal kunne vælge mellem flere nye kandidatuddannelser:** Universiteterne skal udvikle nye kandidatuddannelser, der kan kobles med flere forskellige bacheloruddannelser. Det vil give bachelorerne bedre mulighed for at vælge mellem flere kandidatuddannelser, der retter sig mod forskellige dele af arbejdsmarkedet.

Denne problemstilling har været oppe tidligere. Universiteterne skal naturligvis være fleksible i deres åbning over for, hvilke typer bachelorer de optager på deres kandidatuddannelser – og der er da også sket en del på denne front de seneste år. Udviklingen må dog ikke gå hen og underminere den faglige progression.

- **Bacheloruddannelser skal give jobmuligheder:** Universiteterne skal sikre, at bacheloruddannelser udbydes som afrundede forløb, der også sigter mod beskæftigelse. I akkrediteringen af de nye bacheloruddannelser skal det indgå, om der er tale om et afrundet forløb.

Også denne diskussion har været oppe før. Med dette forslag går man tilbage i retning af ønsket om en erhvervsrettet bacheloruddannelse. Universiteterne kan gøre noget – men hovedbyrden ligger hos arbejdsmarkedets parter.

Kommentarer til regeringens udspil til Globaliseringsrådet

- **Samling af små humanistiske uddannelser:** Udbuddet af små humanistiske uddannelser skal samles og koordineres for at sikre, at de får et bæredygtigt fagligt miljø.

Dette arbejde finder allerede sted.

- **Systematisk dialog med aftagerne:** Universiteterne skal etablere obligatoriske aftagerpaneler for hvert faglige område ved universiteterne. Panelerne skal sikre systematisk dialog med aftagerne om uddannelsernes kvalitet og relevans for samfundet med henblik på fx udvikling af nye og eksisterende uddannelser og udvikling af nye undervisnings- og eksamensformer.

Her er der tale om en udbygning af et eksisterende arbejde.

7.5 Universiteterne skal uddanne flere og bedre forskere

- **Mange flere ph.d.-stipendier og erhvervsph.d.er:** Antallet af ph.d.-stipendier og erhvervsph.d.er skal fordobles. Der skal især ske en forøgelse inden for naturvidenskab, teknisk videnskab, IT og sundhedsvidenskab.

Fint med flere erhvervs-ph.d.er – man skal blot have ordnet problemstillingen med, at disse kan spænde ben for samfinansierede ph.d.'er pga. forskelle i spørgsmål om IPR.

- **Forskeruddannelse i større strategiske forskningsprogrammer:** Større strategiske forskningsprogrammer skal altid indeholde et element af forskeruddannelse.

Det er fornuftigt at koble forskeruddannelse til alle forskningsprogrammer.

- **Ph.d.-stipendier til forskningstalenter fra udlandet:** Forskerskoleledere, der er særligt dygtige til fx at rekruttere udlændinge til et ph.d.-forløb i Danmark, skal tildeles ekstra ph.d.-stipendier, som de kan bruge til at tiltrække forskertalenter internationalt.

Denne målsætning stemmer overens med Rektorkollegiets udmeldinger.

- **Forskerskoler skal opfylde internationalt anerkendte kriterier:** Der skal opstilles klare og internationalt anerkendte kriterier for, hvornår man må kalde sig forskerskole.
- **Forskerskolernes kvalitet skal evalueres:** Alle forskerskoler skal systematisk evalueres. Skoler, som har en utilfredsstillende kvalitet, skal ikke modtage statslige midler.

Rektorkollegiet bakker op bag, at forskerskolers kvalitet skal leve op til internationale kriterier, og at de skal evalueres.

Kommentarer til regeringens udspil til Globaliseringsrådet

7.6 Eliteuddannelser skal udfordre de dygtigste studerende

- **Elitekandidatuddannelser:** Der skal etableres elitekandidatuddannelser, dvs. to-årige uddannelser med særlig høj undervisningsstandard og høje adgangskrav for meget kvalificerede bachelorer. Eliteuddannelser skal kun udbydes på få universiteter. Krav til og vilkår for udbud af eliteuddannelserne fastlægges i tillæg til universiteternes udviklingskontrakter.
- **Erhvervsorienterede eliteforløb:** I samarbejde med private virksomheder skal udvalgte universiteter etablere erhvervsorienterede eliteforløb for mindre grupper af særligt kvalificerede studerende. Krav til og vilkår for udbud af eliteuddannelserne fastlægges i tillæg til universiteternes udviklingskontrakter.
- **Flere tilbud til forskertalenter:** Flere særligt lovende forskertalenter skal have mulighed for at kombinere slutningen af kandidatuddannelsen med starten på en ph.d.-uddannelse (den såkaldte 4+4 model).

Når Rektorkollegiet har drøftet spørgsmålet om eliteuddannelser, har der været en betydelig skepsis. De fleste har snarere ønsket at drøfte muligheden for at oprette elitemiljøer eller at integrere elitestuderende (med særlige vilkår) i de ordinære uddannelser.

7.7 Alle lærere skal være gode til at undervise

- **Bedre uddannelse af undervisere:** Ph.d.er skal gennemføre et kursus med eksamen i pædagogik og undervisningsteknik. Adjunkter skal sikres bedre vejledning i forbindelse med den pædagogiske opkvalificering i adjunktforløbet. Der skal stilles krav om "undervisnings-CV", der gør rede for undervisningserfaring.
- **Pædagogisk efteruddannelse:** Efteruddannelse af forskere i pædagogik skal styrkes via kursusforløb og øget brug af systematiske udviklingsinitiativer på universiteterne.

Der tages allerede sådanne initiativer – men der skal naturligvis løbende arbejdes for en forbedring. Det må fastholdes, at ansættelsespolitik og personaleudvikling er ledelsens ansvar.

- **Forskere skal undervise:** Det skal sikres, at lektorer og professorer underviser på alle niveauer af uddannelserne, også på første år.

Undervisning er vigtigt, men der må også være plads til sære personligheder, der er dygtige forskere – men dårlige undervisere. Dem kan man have god glæde af at lade forske – men ingen har glæde af, at de bliver presset til at undervise.

- **God undervisning skal belønnes:** God undervisning skal belønnes med god løn, ligesom god forskning. Det gælder især for forskere, der skriver lærebøger eller andet undervisningsmateriale.

Dette sker allerede. Helt unødvendig detailregulering.

Kommentarer til regeringens udspil til Globaliseringsrådet

- **De studerendes evalueringer af undervisningen skal offentliggøres:** Systematiske og sammenlignelige kursus- og undervisningsevalueringer skal offentliggøres på universiteternes hjemmesider.

Holdningen hertil må helt afhænge af, hvilken form der anvendes. Det kan ikke være meningen at enkeltpersoner skal hænges ud.

- **Mere engagerende undervisningsformer:** Studerende skal i højere grad inddrages og engageres i undervisningen. Instrumenter kan være projektarbejde, undervisning på mindre hold, flere øvelsestimer og tættere kobling mellem undervisning og eksamen samt opdeling af semestret i kortere undervisningsperioder med tilhørende eksamen, jf. kapitel 4.

Rektorkollegiet støtter naturligvis engageret undervisning. Undervisning, læreform og eksamen hænger uløseligt sammen. Problemet er blot, at forslaget går stik imod konsekvenserne af eksamensbekendtgørelsen.

- **De pædagogiske enheder ved universiteterne skal styrkes:** Universitetsledelsen skal prioritere de pædagogiske enheders arbejde og sørge for systematisk udbredelse af det pædagogiske udviklingsarbejde. Universiteterne bør jævnligt undersøge, om undervisningen inden for et givet område afspejler den nyeste pædagogiske forskning.

Dette sker allerede i betydeligt omfang.

7.8 Universiteterne skal have større frihed til at tiltrække dygtige forskere

- **Lønæssig fleksibilitet:** Der skal være mulighed for at kunne tiltrække særligt dygtige forskere ved at anvende lønnen fleksibelt og målrettet og ved at anvende lønnen bedre som ledelsesværktøj.
- **Friere oprettelse af professorstillinger:** Universiteternes muligheder for at oprette professorstillinger liberaliseres.
- **Superprofessorer:** Universiteterne skal kunne ansætte superprofessorer med selvstændigt ledelsesansvar og eget budget.
- **Oprettelse af administrative chefstillinger:** Finansministeriet og Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling overvejer behov og muligheder for mere fleksible procedurer ved oprettelse af administrative chefstillinger.

De ovenstående forslag virker fornuftige. Hovedproblemet er dog de manglende frihedsgrader til universitetet på netop disse personaleområder. Her er der langt fra principper til praksis.

Rektorkollegiet har allerede drøftet og delvist afvist tanken om, at superprofessorer skal have egne budgetter. Dermed underminerer man universitetsledelsens ledelsesret.

Kommentarer til regeringens udspil til Globaliseringsrådet

7.9 Universiteterne skal have en klar tilskyndelse til at sikre, at forskningen bliver brugt i samfundet

- **Universiteterne skal opstille mål for videnspredning:** *Universiteterne skal i deres udviklingskontrakter opstille konkrete mål for udnyttelse af forskningens resultater og mål for samarbejde med erhvervslivet. Disse mål kan fx omfatte udnyttelse af patenter og konkrete samarbejdsprojekter med eksterne samarbejdsparter.*

Dette indgår i de fleste udviklingskontrakter.

- **Videnspredning skal have betydning for fordeling af basismidler:** *Med den nye model for fordeling af basismidler skal midlerne fordeles efter en samlet bedømmelse af de faktiske resultater og de mål, der opstilles i udviklingskontrakterne om bl.a. videnspredning, jf. afsnit 1 i dette kapitel. Det kan fx være udnyttelse af patenter og konkrete samarbejdsprojekter med eksterne samarbejdsparter.*

Dette indgår som en del af Rektorkollegiets forslag til principper for fremtidens forskningsfinansiering. Patenter, deres udnyttelse mv. er en del af Rektorkollegiets statistiske beredskab. Men man skal være opmærksom på, at videnspredning er meget vanskelig at måle og at videnspredning finder sted gennem mange kanaler, hvoraf patenter kun udgør en lille del.

- **Forskningsinstitutionerne skal finansiere afprøvning af, om det kan betale sig at tage patent på en opfindelse:** *En del af de midler, der afsættes til kommercialisering af forskningsresultater, skal anvendes til at afprøve de kommercielle muligheder i en idé. Tildelingen af midler til forskningsinstitutionerne skal ske i konkurrence. Der vil blive lagt vægt på samarbejde med innovationsmiljøer og på, at eksterne kompetencer inddrages i projektvurderingen.*

Foregår allerede på de relevante universiteter.

Kommentarer til regeringens udspil til Globaliseringsrådet

Ad kapitel 8: Mere konkurrence og bedre kvalitet i den offentlige forskning

Regeringens overordnede forskningsfinansieringsmål er følgende:

- *De offentligt finansierede udgifter til forskning og udvikling skal i 2010 nå op på 1 pct. af bruttonationalproduktet. Det offentlige og de private virksomheder skal tilsammen bruge mindst 3 pct. af bruttonationalproduktet til forskning i 2010.*
- *Den offentlige forskning skal være nyskabende, og kvaliteten skal kunne måle sig med det bedste i verden.*
- *Den offentlige forskning skal være relevant og understøtte høj velstand og velfærd.*

Rektorkollegiet har støttet alle disse målsætninger – og det er især glædeligt at notere sig, at regeringen ikke renoncerer på Barcelona-målsætningen. Rektorkollegiet har dog gang på gang gentaget ønsket om at få en finansieringsplan, som indeholder en jævn udmøntning af Barcelona-målsætningen fra nu af og til 2010. Det mangler i oplægget.

Rektorkollegiet har brugt megen tid på regeringens hidtidige udspil på dette område – som er gentaget i det endelige udspil. Derfor henvises der her til Rektorkollegiets notat om principper for fremtidens forskningsfinansiering, som er vedlagt.

8.1 Mere konkurrence om forskningsmidlerne skal styrke kvaliteten

- ***Halvdelen af forskningsmidlerne skal i konkurrence:*** *Andelen af offentlige forskningsmidler, der fordeles i konkurrence, skal senest i 2010 udgøre 50 pct. af de samlede forskningsmidler.*
- ***Bevillingerne skal dække de fulde omkostninger:*** *Reglerne for forskningsbevillinger, som uddeles i konkurrence, skal ændres, så bevillingerne dækker de fulde omkostninger for institutionerne forbundet med forskningsaktiviteterne, inklusive omkostninger til administration, drift, udstyr, lokaler mm.*
- ***Ny model for konkurrence mellem universiteter:*** *En del af de konkurrenceudsatte forskningsmidler skal uddeles i konkurrence mellem universiteterne. De enkelte universiteters ledelse skal én gang årligt i konkurrence byde ind med forslag til store, langsigtede forskningsprojekter på områder, som er fagligt vigtige for det enkelte universitet og for dansk forskning. Forslagene skal vurderes på deres kvalitet og relevans i samfundet, jf. afsnit 1 i kapitel 7.*

Se notat om principper for forskningsfinansiering.

8.2 Flere store og langsigtede forskningsprojekter skal give bedre resultater

- ***Flere store og langsigtede bevillinger:*** *Bevillingsproceduren for Det Strategiske Forskningsråd og Det Frie Forskningsråd skal ændres, så andelen af store og langsigtede forskningsbevillinger øges.*

Se notat om principper for forskningsfinansiering.

Kommentarer til regeringens udspil til Globaliseringsrådet

- **Krav til forskningsledelse:** *Krav til forskningsledelse skal indgå som én ud af flere vurderingsparametre i forbindelse med udmøntning af store og langsigtede forskningsbevillinger, hvad enten disse uddeles til institutioner eller forskergrupper.*

Rektorkollegiet bakker op bag forslaget om, at forskningsledelse skal indgå som et ud af flere parametre til vurdering i forbindelse med langsigtede og store forskningsbevillinger.

- **Pulje til forskningsinfrastruktur:** *Der skal udarbejdes en langsigtet dansk strategi for investeringer og prioriteringer af større forskningsinfrastrukturer. Strategien skal danne grundlag for de kommende års investeringer, herunder for dansk tilslutning til internationale forskningsinfrastrukturer. Der afsættes en særlig pulje på finansloven til finansiering af investeringer i større tværgående forskningsinfrastrukturer i Danmark og udlandet inden for perspektivrige forskningsområder. Puljen skal støtte investeringer, der er så store, at de ikke kan løftes af det enkelte universitet eller forskningsinstitution.*
- **Forskningsrådene skal prioritere infrastrukturinvesteringerne:** *Ved uddeling af midler i forskningsrådene skal der gives særlig prioritet til store investeringer i udstyr, når dette kan benyttes af en række forskere på tværs af institutionerne.*
- **Bedre lånemuligheder til forskningsinfrastruktur:** *Der skal etableres en ordning, hvor universiteter og forskningsinstitutioner kan låne midler til hjælp til finansiering af særlige investeringer i forskningsinfrastruktur. Der skal lægges vægt på projekter etableret i samarbejde mellem universiteter og offentlige forskningsinstitutioner og med erhvervslivet.*

Se notat om principper for forskningsfinansiering.

8.3 Den strategiske forskning skal styrkes og prioriteres på et bedre grundlag

- **Flere midler til strategisk forskning:** *En større andel af de offentlige forskningsmidler, der udbydes i åben konkurrence, skal målrettes strategisk forskning inden for områder, som kan være drivkraft i den fortsatte velstandsudvikling eller løse væsentlige samfundsproblemer, fx forskning i miljø- og energieffektive teknologier eller forskning i bedre forebyggelse på sundhedsområdet. En del af midlerne vil blive udmøntet i konkurrence mellem universiteterne, jf. afsnit 1 i dette kapitel. Herudover kan staten udbyde store projekter til løsning af samfundsmæssige problemer i åben konkurrence.*

Rektorkollegiet finder, at midler til strategisk forskning skal være fuldt finansierede. Der henvises i øvrigt til notatet om principper for forskningsfinansiering.

- **Bedre grundlag for at prioritere:** *Der skal løbende gennemføres en bred kortlægning af de forskningsbehov, som samfunds- og erhvervsudviklingen skaber, og af danske forskningsinstitutioners forudsætninger for at løse dem. Kortlægningen skal baseres på omfattende høringer, dialogprocesser og analyser, hvor ministerier, forskningsråd, erhvervsliv og andre relevante aktører inddrages. Kortlægningen skal hvert fjerde år munde ud i et katalog over vigtige temaer for fremtidig strategisk forskning. Kortlægningen skal styrke grundlaget for den politiske prioritering af strategisk forskning.*

Kommentarer til regeringens udspil til Globaliseringsrådet

Her er det afgørende, at mål og midler følges ad.

- *Privat medfinansiering af strategisk forskning: Fremtidige udbud af strategisk forskning skal i højere grad indeholde krav om privat medfinansiering for at styrke samarbejdet mellem privat og offentlig forskning. Jo tættere forskningen er på umiddelbar kommerciel anvendelse, og jo mere resultaterne tilgodeser specifikke virksomheder, desto stærkere skal kravene til privat medfinansiering være. Strategisk forskning med bred anvendelse og med et langsigtet og kommercielt usikkert perspektiv for den enkelte virksomhed skal derimod finansieres fuldt ud af det offentlige. De relevante bevillingsorganer skal fastlægge det konkrete niveau for privat medfinansiering af de enkelte projekter ud fra forskningsområdets karakter.*

Rektorkollegiet finder det naturligt, at det afklares, om der er den nødvendige opbakning til de mål, der sættes for den strategiske forskning.

8.4 Systematisk måling og evaluering skal sikre fokus på kvaliteten

- **Kvalitetsbarometer:** *Der skal etableres et "kvalitetsbarometer" for dansk forskning, hvor man løbende kan følge og måle udviklingen i kvaliteten af dansk forskning i sammenligning med udlandet. Barometeret kan fx baseres på internationalt anerkendte indikatorer som citationsfrekvens og publikationsaktivitet.*
- **Evaluering af større programmer:** *De forskningsbevilgende organer skal sikre, at alle større forskningsprogrammer og –initiativer evalueres efter senest fem år. Bedre forskningsevalueringer: De forskningsbevilgende organer skal sikre, at der sker en mere systematisk og central udvikling og erfaringsopsamling af metoder for og resultater af forskningsevalueringer.*

Det vil være fornuftigt at finde en model for at følge med i kvalitetsudviklingen af forskningen og specifikt af større programmer. Det skal blot huskes, at sådanne aktiviteter er meget krævende.

8.5 Bedre rammer for internationalt forskningssamarbejde

- **Lovgivningsmæssige barrierer for internationalt samarbejde om forskning skal fjernes:** *Loven om forskningsrådgivning mv. skal ændres, så rådene får mulighed for at afgive bevillingskompetence til en transnational eller international instans, fx fælles europæiske teknologiinitiativer eller europæiske forskningsnetværk.*

Dette stemmer fint overens med Rektorkollegiets ønsker om, at danske universiteter skal have samme vilkår som de universiteter i udlandet, de konkurrerer med – og skal samarbejde med. Dog er det endvidere afgørende, at der er balance mellem de midler, Danmark stiller til rådighed, og de midler, vi vinder tilbage.

- **Internationalt samarbejde skal indgå i nationale strategiske forskningsprogrammer:** *Deltagelse i internationalt samarbejde om forskning skal indgå som indsatsområde i fremtidige nationale strategiske programsatsninger.*

Kommentarer til regeringens udspil til Globaliseringsrådet

Rektorkollegiet må her advare mod initiativer som det Europæiske Institut for Teknologi.

- **Medfinansiering af dansk deltagelse i internationalt forskningssamarbejde:** Under forskningsrådene skal der afsættes midler til national medfinansiering af dansk deltagelse i internationalt forskningssamarbejde. Den centrale statslige medfinansiering kan som hovedregel maksimalt udgøre det samme beløb, som danske forskningsmiljøer selv bidrager med. Målet er at styrke danske forskningsmiljøers muligheder for at tage initiativ til, forberede og deltage i forpligtende internationale forskningsnetværk, EU-projekter og øvrige samarbejdsprojekter. Medfinansieringen skal rette sig mod både forberedelsesfasen og projektfasen.

Det stemmer fint overens med Rektorkollegiets løbende forslag til Globaliseringsrådet og oplægget om forskningsfinansiering.

- **Flere samarbejdsaftaler om forskning med lande uden for EU:** Der skal indgås aftaler med lande uden for EU om samarbejde om forskning og forskeruddannelse inden for områder, hvor begge lande står stærkt.

Rektorkollegiet bakker dette forslag op.

Kommentarer til regeringens udspil til Globaliseringsrådet

Ad kapitel 9: Gode rammer for virksomhedernes forskning, udvikling og innovation

Kapitlet om virksomhedernes forskning, udvikling og innovation nævner også universiteterne, idet Danmark skal være blandt de bedste lande til at omsætte nye forskningsresultater og viden fra forsknings- og uddannelsesinstitutionerne til nye teknologier, processer, varer og tjenester.

Mere konkret foreslås følgende:

9.1 Flere højtuddannede skal styrke forskning og innovation i erhvervslivet

- **Flere højtuddannede:** *Antallet af højtuddannede inden for områder, som er relevante for erhvervslivet, skal øges, jf. kapitel 4.*

Vi kan ikke forudsige behovene præcist – og det tager 6-8 år at uddanne en kandidat. Derfor må der være en vis risikovillighed og parathed til at satse på de studerendes motivation.

- **Integrering af sektorforskningen:** *Sektorforskningen skal i løbet af en kort årrække integreres i universiteterne, så forskningen kommer til at understøtte uddannelse af bachelorer og kandidater. Det vil øge universiteternes kapacitet til at uddanne højtuddannet arbejdskraft, jf. afsnit 2 i kapitel 7.*

Se svaret til afsnit 7.2.

- **Antallet af forskeruddannede skal fordobles:** *Antallet af ph.d.-stipendier og erhvervs-ph.d.er skal fordobles. Der skal især ske en stigning inden for naturvidenskab, teknisk videnskab, IT og sundhedsvidenskab.*

Rektorkollegiet støtter midler til flere ph.d.-stipendier inden for de nævnte områder. Men der bør også findes flere midler til ph.d.-stipendier inden for andre områder.

- **Flere korte efteruddannelseskurser:** *Universiteterne skal i udviklingskontrakterne opstille mål for udbud af korte forskningsbaserede og brugerfinansierede efteruddannelseskurser, som er målrettet arbejdsmarkedets behov.*

Brugerfinansierede udbud må udvikles som der er efterspørgsel.

9.2 Nye virkemidler og bedre prioritering skal forbedre samarbejdet mellem forskningsinstitutioner og virksomheder

- **Midler til samarbejde samles i én pulje:** *Midlerne til de nuværende samspilsordninger – Innovationskonsortier, højteknologiske netværk, Jysk-Fynsk itsatsning, regionale teknologcentre og 150 pct.-fradragsordningen for forskningsudgifter – skal samles i én pulje, der skal styrke forsknings- og innovationssamarbejde mellem virksomheder og forsknings- og uddannelsesverdenen. 150 pct.-fradragsordningen nedlægges.*

Kommentarer til regeringens udspil til Globaliseringsrådet

- **Midlerne skal opdeles i "målrettede" midler og "åbne" midler:** De målrettede midler bruges til bestemte samspilsformer, fx innovationskonsortier. De åbne midler skal tildeles projekter, der ikke falder ind under allerede kendte former for samarbejde. Projekterne skal udvælges i konkurrence. De offentlige midler skal gives til de offentlige institutioner, dvs. virksomhederne skal fortsat selv finansiere deres deltagelse. Der skal opstilles kvalitetskrav og gennemsigtige udvælgelsesprocedurer for samarbejdsprojekterne. Der skal være krav om, at den viden og teknologi, der opbygges, skal kunne bruges af andre virksomheder.
- **Inden for rammerne af de målrettede midler til samarbejde etableres tre nye initiativer:** Små og mellemstore virksomheder skal have rabat første gang, de køber viden og teknologisk bistand. Der etableres et initiativ, hvor små og mellemstore virksomheder får rabat første gang, de køber viden fra en videninstitution. Mindre virksomheders bidrag til samfinansierede forskningsprojekter skal dobles op. Små og mellemstore virksomheders bidrag til forskningsprojekter, som samfinansieres med en offentlig forskningsinstitution, skal dobles op. Virksomheden skal bidrage med 50 pct. til et samfinansieret forskningsprojekt, forskningsinstitutionen med 25 pct. Og staten med 25 pct. Statens tilskud går til forskningsinstitutionen. Der skal indgås en aftale mellem forskningsinstitutionen og virksomheden om rettigheder til resultaterne. Matchmakere skal styrke samspil. Der skal udpeges et antal matchmakere, som skal opsøge og samle de bedste forskere og erhvervsfolk og igangsætte samarbejdsprojekter mellem virksomheder og forskningsinstitutioner. Matchmakeren vælges på baggrund af et åbent udbud, og aflønningen af matchmakeren skal være resultatafhængig. Virkemidlet finansieres inden for den samlede pulje til samarbejde under Rådet for Innovation og Teknologi.
- **Bedre prioritering af bevillingerne til innovationsmiljøer:** Bevillingerne til innovationsmiljøer skal prioriteres til de miljøer, der har grundlaget for at opnå de bedste resultater. Derfor skal der i forbindelse med det kommende udbud i 2008 stilles større krav til innovationsmiljøernes kompetencer. Målet er en struktur, hvor kompetencerne samles i stærkere miljøer end i dag, fx ved indbyrdes samarbejde og sammenlægninger, uden at tilknytningen til forskningsmiljøerne svækkes.

Det er vanskeligt at iværksætte sådanne initiativer. Viden flyttes bedst via stærke forsknings- og uddannelsesinstitutioner.

- **Lettere vej til aftaler om immaterielle rettigheder:** Når der indgås aftaler om samarbejde om forskning mellem forskningsinstitutioner og virksomheder, skal det være lettere at få aftaler om immaterielle rettigheder på plads. Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling vil i samarbejde med forskningsinstitutionernes og erhvervslivets organisationer udarbejde en række vejledende aftalemodeller for forskellige typer af forskningssamarbejde.

Rektorkollegiet afviser tanken om at udarbejde "standardkontrakter" for erhvervssamarbejde. Men rammerne omkring samarbejdet kan med fordel klargøres. Her er spørgsmål om statsstøtte o.l. vigtige at afklare. Aftaler om IPR skal på plads – men ikke til universiteternes ugunst.

Kommentarer til regeringens udspil til Globaliseringsrådet

- **Styrket vejledning om EU's forskningsprogrammer:** Information og vejledning til danske forskere og virksomheder om EU's forskningsprogrammer skal forbedres. Virksomheder og forskere skal have konkret rådgivning om udformning af ansøgninger, om etablering af samarbejde med virksomheder og forskere i andre lande mv. Ud over en forbedring af den nationale informations- og vejledningsindsats skal der etableres adgang til information og vejledning i Bruxelles.

Der har tidligere været villighed til at medfinansiere en dansk lobbyist (DANRO).

- **Strategi for dansk deltagelse i EU's teknologiinitiativer:** Der skal udarbejdes en strategi for dansk deltagelse i de store, strategiske teknologiinitiativer, som EU planlægger som led i det kommende 7. rammeprogram for forskning. Inden for rammerne af den nye bevillingsstruktur for samarbejde om forskning og udvikling skal danske partnerskaber kunne opnå medfinansiering af forberedelse og deltagelse i fælles teknologiinitiativer mv. Brohoveder for kontakt til internationale forsknings-, innovations- og erhvervsmiljøer: I tilknytning til udvalgte ambassader og handelskontorer i udlandet etableres brugerfinansierede brohovedfunktioner for kontakt til førende forsknings-, innovations- og erhvervsmiljøer i de pågældende lande. Brohovederne skal bemandes med personer, der har erfaring, og som har særlig indsigt inden for det pågældende område.

Rektorkollegiet må her advare mod initiativer som det Europæiske Institut for Teknologi.

Kommentarer til regeringens udspil til Globaliseringsrådet

Ad kapitel 13: Alle skal uddanne sig hele livet

Regeringen har endelig indføjet et kapitel om livslang læring. Den sætter sig som mål, at:

- Flere skal have lyst til og mulighed for at lære hele livet.
- Flere målrettede og attraktive tilbud skal få flere i gang.
- Bedre styring og finansiering skal understøtte en styrket indsats.

Universiteterne nævnes kun i begrænset omfang i denne sammenhæng. Men der nævnes dog følgende:

- ***Flere korte efteruddannelseskurser på universiteterne:*** *Universiteterne skal i udviklingskontrakterne opstille mål for udbud af korte forskningsbaserede og brugerfinansierede efteruddannelseskurser, som er målrettet arbejdsmarkedets behov.*

Finansieringen af efteruddannelseskurser er i dag elendig. Som i resten af uddannelsessystemet, finansieres efteruddannelse på højst niveau lavest. Universiteterne udbyder faktisk meget, men brugerbetalingen er høj, og det påvirker efterspørgslen. Inden for masteruddannelser er det særlig tydeligt.